

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ
INTERNET:

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/136/99

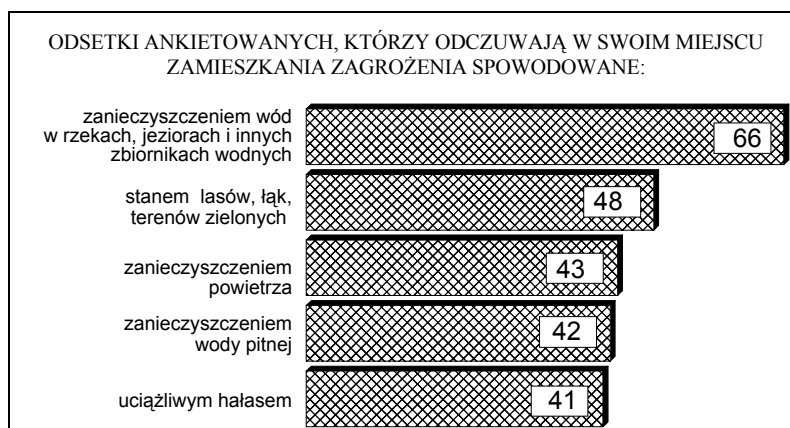
POLACY O ZAGROŻENIACH ZWIĄZANYCH Z DEGRADACJĄ ŚRODOWISKA NATURALNEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Większość Polaków (58%) wyraża znaczne zaniepokojenie stanem środowiska naturalnego w kraju, tylko 6% deklaruje całkowity spokój w tej sprawie. Jednak w porównaniu z wcześniejszymi sondażami można zauważyć, iż obawy społeczeństwa wyraźnie maleją - w roku '93 sygnalizowało je 78%, a w roku '97 - 72% ankietowanych.
- ◆ W latach '93 - '99 umocniło się przekonanie, że w Polsce następuje poprawa w dziedzinie ochrony środowiska. Wzrost troski o środowisko naturalne dostrzega obecnie ponad połowa ankietowanych (52%), jednak niemal jedna piąta (19%) ocenia, że w ciągu ostatnich pięciu lat nastąpiło pogorszenie w tej dziedzinie.
- ◆ Stopniowo poprawiają się opinie na temat stanu środowiska w miejscu zamieszkania ankietowanych. Obecnie nieco ponad jedna trzecia Polaków (35%) uważa, że ich miejscowość należy do terenów o szczególnie zatrutym środowisku (dla porównania: w roku '97 - 39%, a w roku '93 - 43%).
- ◆ Znacznie więcej Polaków odczuwa specyficzne zagrożenia związane z degradacją środowiska w miejscu zamieszkania.

- ◆ Tylko niespełna jedna czwarta respondentów (23%) żyje spokojnie, bez obaw o stan środowiska w swoim miejscu zamieszkania. Co szósty ankietowany (16%) sygnalizuje tylko jedno zagrożenie, ponad jedna czwarta (27%) wymienia już dwa lub trzy z nich, a co trzeci (34%) - cztery lub pięć zagrożeń.

Degradacja środowiska przyrodniczego, w którym - i dzięki któremu - żyjemy, stanowi wyzwanie dla współczesnych pokoleń. To, czy mu podołamy, zależy nie tylko od poziomu naszej wrażliwości na problemy ekologiczne, ale przede wszystkim od rzetelnej wiedzy na temat rzeczywistych przyczyn zagrożeń oraz sposobów przeciwdziałania im. W naszym badaniu¹ próbowaliśmy uchwycić stan świadomości ekologicznej Polaków. Chcieliśmy się dowiedzieć, w jakim stopniu niepokoi ankietowanych środowisko naturalne w kraju i jak oceniają jego ochronę. Pytaliśmy także, jak postrzegają swoje środowisko w miejscu zamieszkania i jakie zagrożenia odczuwają na co dzień w związku z jego degradacją².

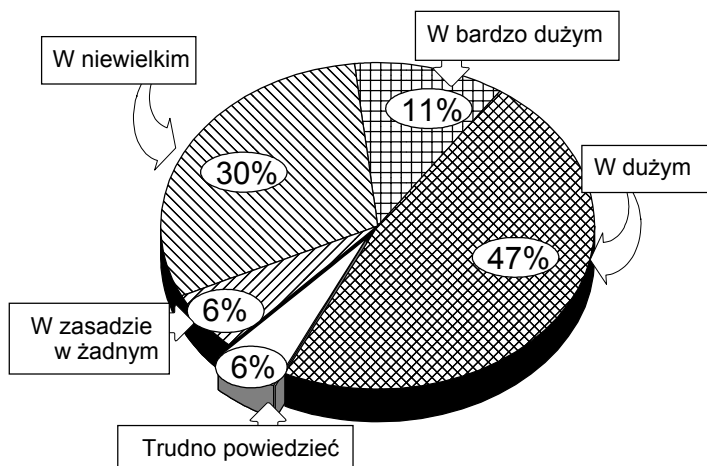
ZMIANY OPINII NA TEMAT STANU ŚRODOWISKA I JEGO OCHRONY

Stan środowiska naturalnego w kraju wywołuje u większości Polaków znaczne zaniepokojenie, trzeba jednak przyznać, że obawy społeczeństwa w tej dziedzinie wyraźnie maleją. Obecnie znaczny niepokój wyraża niemal trzy piąte ankietowanych (58%), niewielki - prawie co trzeci (30%) i tylko 6% Polaków jest całkowicie spokojnych o stan środowiska w Polsce.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (110) przeprowadzono w dniach 7 - 13 lipca '99 na 1055-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

² W opracowaniu jest także komunikat uwzględniający opinie ankietowanych na temat ochrony środowiska w Polsce oraz stopień gotowości do zachowań proekologicznych.

RYS. 1. W JAKIM STOPNIU STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO W NASZYM KRAJU JEST POWODEM PANA(I) OBAW I NIEPOKOJU?

Przed dwoma, a szczególnie przed sześcioma laty degradacja środowiska w kraju wywoływała o wiele większy niepokój społeczeństwa. W roku '93 niemal cztery piąte ankietowanych (78%) deklarowało znaczne obawy w tej sprawie, a w roku '97 niespełna trzy czwarte (71%).

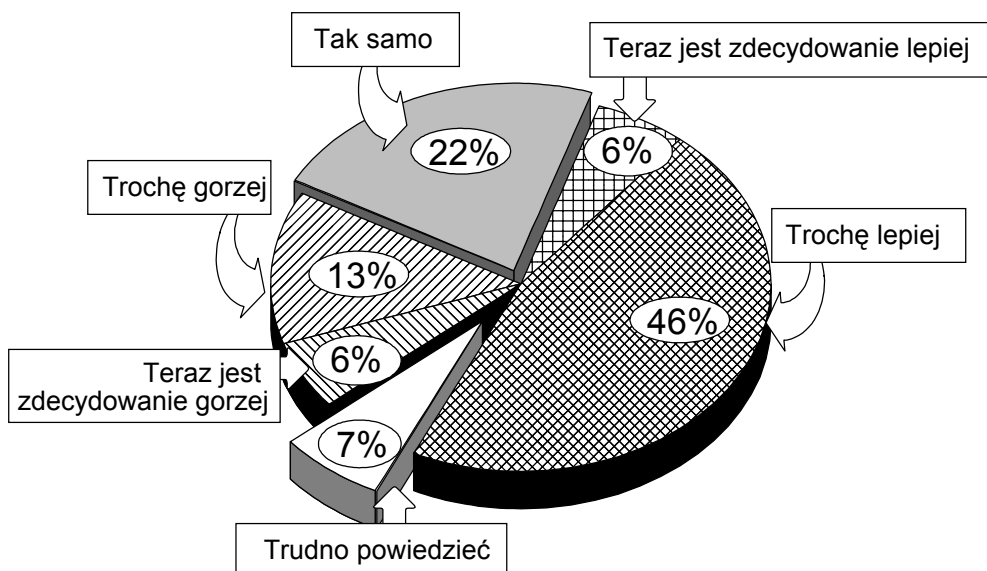
Tabela 1

W jakim stopniu stan środowiska naturalnego w naszym kraju jest powodem Pana(i) obaw i niepokoju?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	'93	'97	'99
	w procentach		
W bardzo dużym	30	15	11
W dużym	48	56	47
W niewielkim	13	20	30
W zasadzie w żadnym	3	4	6
Trudno powiedzieć	6	5	5

W latach '93 - '99 nie tylko obniżył się poziom społecznych obaw o stan środowiska naturalnego w kraju, ale umocniło się też przekonanie, że w Polsce następuje poprawa w dziedzinie ochrony środowiska.

Wzrost troski o środowisko naturalne dostrzega obecnie ponad połowa ankietowanych (52%), nieco więcej niż jedna piąta (22%) nie widzi żadnych zmian, niewiele mniej osób (19%) ocenia jednak, że w ciągu ostatnich pięciu lat nastąpiło pogorszenie w tej dziedzinie.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA W NASZYM KRAJU JEST LEPIEJ, TAK SAMO CZY TEŻ GORZEJ NIŻ PIĘĆ LAT TEMU?

Podobnie kształtowały się opinie Polaków na ten temat w roku '97. Wcześniej jednak oceny nie były tak pozytywne. W roku '93 - kiedy ankietowani dokonywali porównań z przełomowym rokiem '89 - zdania były podzielone, a w roku '92 dominowało nawet przekonanie, że z ochroną środowiska jest gorzej niż było u progu transformacji.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, z ochroną środowiska w naszym kraju jest lepiej, tak samo czy też gorzej niż pięć* lat temu?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	'92	'93	'97	'99
	w procentach			
Teraz jest zdecydowanie lepiej	1	1	7	6
Trochę lepiej	13	23	49	46
Tak samo	29	34	20	22
Trochę gorzej	27	19	13	13
Teraz jest zdecydowanie gorzej	25	14	4	6
Trudno powiedzieć	5	9	7	7

* W roku '92 pytano: „niż trzy lata temu”, w roku '93 „niż cztery lata temu”.

Zmniejszenie się niepokoju o środowisko naturalne w kraju wiąże się też ze stopniową poprawą opinii na temat jego stanu w miejscu zamieszkania ankietowanych³. Obecnie nieco ponad jedna trzecia Polaków (35%) uważa, że ich miejscowość należy do terenów o szczególnie zatrutym środowisku. Przed kilkoma laty nieco więcej osób wystawiało tak negatywne oceny swojemu najbliższemu środowisku (w roku '93 - 43%, w '97 - 39%).

Tabela 3

Czy Pana(i) miejscowość leży na terenie, który zaliczył(a)by Pan(i) do obszarów o szczególnie zatrutym środowisku?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	'93	'97	'99
	w procentach		
Zdecydowanie tak	19	20	15
Raczej tak	24	19	20
Raczej nie	43	44	44
Zdecydowanie nie	11	15	19
Trudno powiedzieć	3	2	2

³ Niepokój o sytuację ekologiczną w kraju jest silnie skorelowany ($r=0,37$) z oceną sytuacji w miejscu zamieszkania.

Opinie i odczucia ankietowanych dotyczące stanu środowiska w Polsce są zbieżne z wnioskami raportu Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska⁴. Wynika z niego, że obecnie w kraju rzeczywiście występują oznaki poprawy jakości środowiska, a co najmniej - zahamowanie tempa jego degradacji. Stało się to możliwe dzięki ograniczeniu energochłonności, wodochłonności i materiałochłonności gospodarki oraz towarzyszącemu tym procesom zmniejszaniu poziomu szkodliwych emisji do środowiska. W początkowym okresie transformacji znaczą rolę odegrało ograniczenie produkcji przemysłowej oraz upadek szeregu zakładów przemysłu wydobywcia i przetwórstwa surowców. Coraz bardziej skuteczne jest również egzekwowanie przepisów ochrony środowiska oraz oddziaływanie instrumentów ekonomicznych, zwłaszcza systemu opłat i kar. Poprawa w tej dziedzinie wynika ze starań Polski, by jako kraj należący do grupy państw OECD i mający realne szanse na przyjęcie do Unii Europejskiej mogła sprostać obowiązującym w tym gronie wymaganiom i standardom ochrony środowiska. Tyle raport o stanie środowiska.

Czy jednak w Polsce jest już aż tak dobrze, że możemy sobie pozwolić na uspokojenie swojego „sumienia ekologicznego”, czego symptomy odnotowujemy w opisywanym badaniu opinii społecznej? Na pewno nie. We wspomnianym raporcie jednoznacznie ukazany jest bowiem ogrom zagrożeń, podkreśla się też, że obecnie stan środowiska zależy w głównej mierze od proekologicznej świadomości i zaangażowania jego użytkowników, czyli całego społeczeństwa.

Wrażliwość na problemy ekologii jest zróżnicowana w grupach społeczno-zawodowych. Stanem środowiska w Polsce zdecydowanie najbardziej niepokoją się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (81%), ludzie najlepiej wykształceni (74%) mieszkańcy wielkich aglomeracji miejskich (76%) i dużych miast (68%). Również ucząca się młodzież wydaje się bardziej niż inni przejęta tą sprawą (67%). Ciekawe, że niepokój o stan środowiska częściej też deklarują ludzie, którzy w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych (70%), o lewicowej orientacji politycznej (64%) aniżeli praktykujący i identyfikujący się z prawicą.

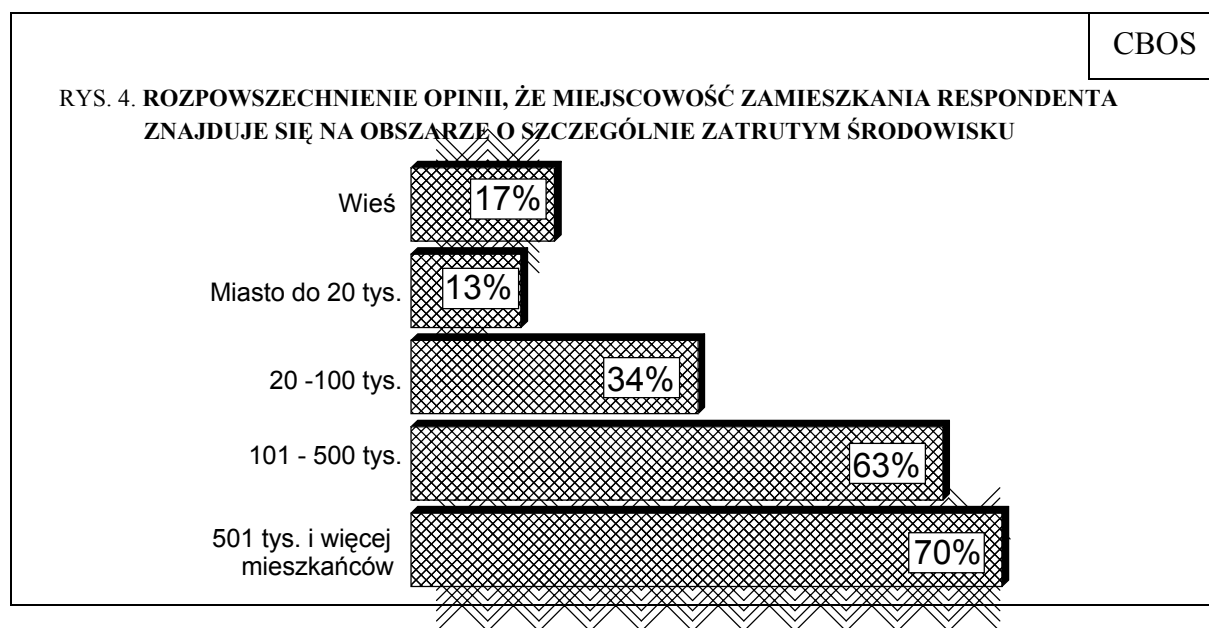
⁴ Zob. „Stan środowiska w Polsce”, Raport Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska opracowany pod kierunkiem Z. Kamińskiego, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa 1998.

Stopień zaniepokojenia społeczeństwa stanem środowiska naturalnego najlepiej obrazują jednak odpowiedzi na pytanie o zagrożenia, jakie Polacy odczuwają w związku z degradacją środowiska w ich najbliższym otoczeniu.

ZAGROŻENIA ODCZUWANE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

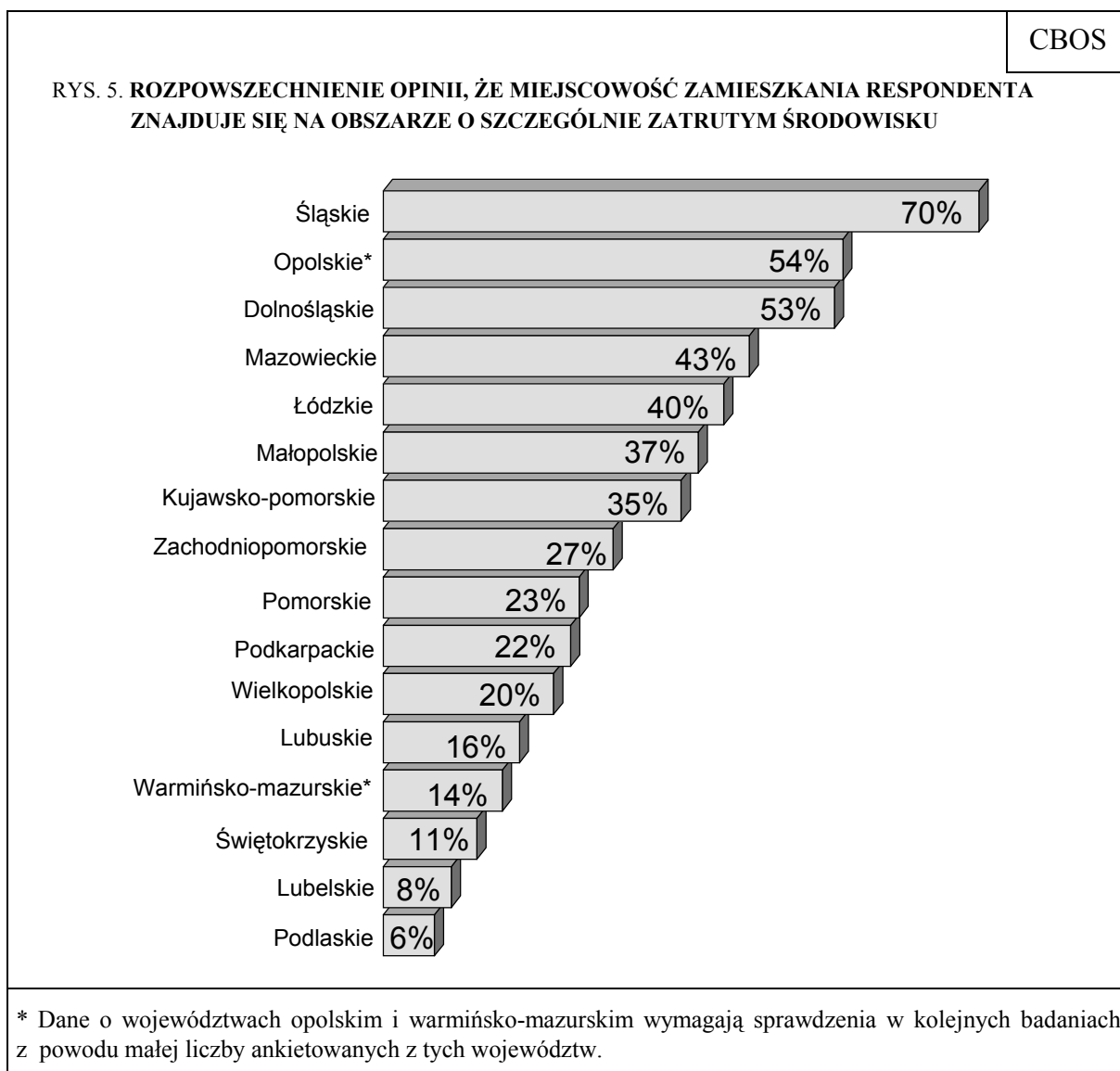
Ilu z nas mieszka na terenach o szczególnie zatrutym środowisku?

Ponad jedna trzecia Polaków żyje na co dzień w środowisku, które określa jako szczególnie zatrute. Ocena degradacji środowiska lokalnego jest jednak bardzo zróżnicowana, w głównej mierze zależy od wielkości miejsca zamieszkania ankietowanych.

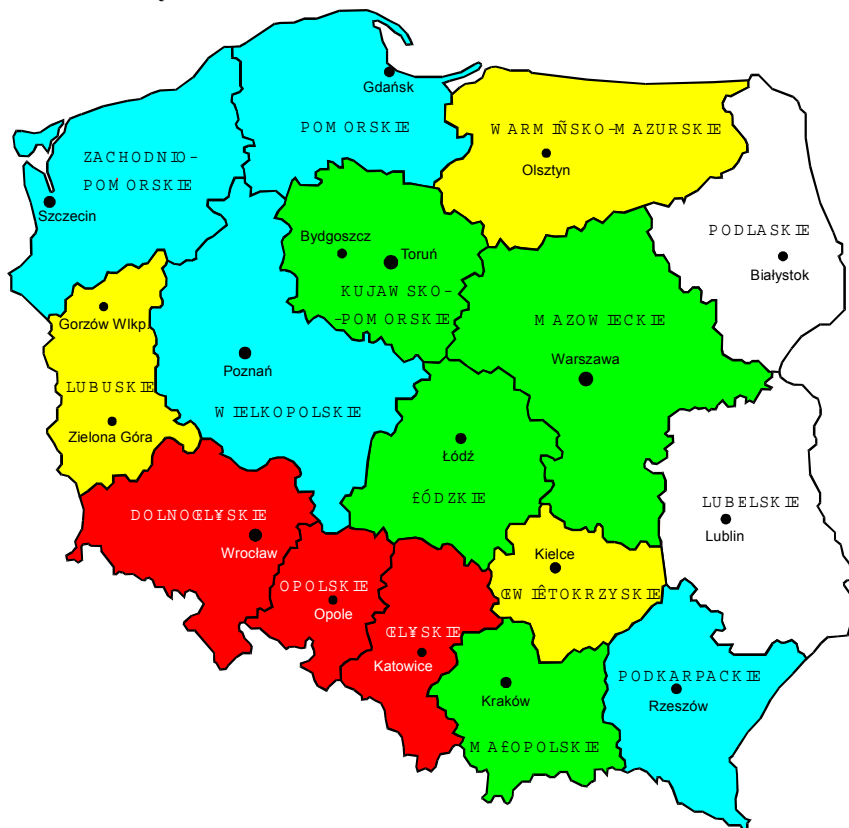

Spośród mieszkańców wielkich aglomeracji, liczących ponad 500 tys. ludności, prawie trzy czwarte określa swoje miasto i jego okolice jako teren szczególnie zatruty. W dużych miastach tak negatywną ocenę wystawia środowisku prawie dwie trzecie mieszkańców, a w miastach średnich - tylko jedna trzecia. Zdecydowanie najlepszą opinię mają u swych mieszkańców najmniejsze miasta (średnio przez jedną ósmą są oceniane jako szczególnie zatrute) oraz wsie (przez jedną szóstą).

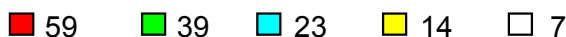
Opinie o degradacji najbliższego środowiska są również silnie zróżnicowane przestrzennie - w zależności od województwa, które zamieszkują ankietowani. Ogólnie można uznać, że im bardziej województwo jest zindustrializowane i zurbanizowane, tym więcej jego mieszkańców określa środowisko w swoim miejscu zamieszkania jako szczególnie zatrute.

RYS. 6. ROZPOWSZECHNIENIE OPINII, ŻE MIEJSCOWOŚĆ ZAMIESZKANIA RESPONDENTA ZNAJDUJE SIĘ NA OBSZARZE O SZCZEGÓLNIE ZATRUTYM ŚRODOWISKU

Średni odsetek opinii, że miejscowość zamieszkania respondenta znajduje się na obszarze o szczególnie zatrutym środowisku

Na szczególne zatrucie środowiska w miejscu zamieszkania skarży się średnio niemal trzy piąte ludności województw: śląskiego, opolskiego i dolnośląskiego. Kolejna grupa województw, w których przeciętnie dwie piąte mieszkańców wskazuje na tak wysoki poziom degradacji środowiska, to - mazowieckie, łódzkie, małopolskie i kujawsko-pomorskie. Mniej negatywnych ocen środowiska odnotowujemy w województwach: zachodniopomorskim, pomorskim, podkarpackim i wielkopolskim. Znacznie lepiej kształtuje się sytuacja ekologiczna w województwach: lubuskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim. Zdecydowanie najlepszą opinię o stanie „swojego” środowiska naturalnego mają mieszkańcy województw lubelskiego i podlaskiego. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że diagnozę dotyczącą stanu środowiska zamieszkania w poszczególnych województwach traktujemy ostrożnie ze względu na małe liczebności ankietowanych mieszkańców niektórych województw.

Jakie plagi ekologiczne niepokoją nas w miejscu zamieszkania?

Ocena stopnia degradacji środowiska w miejscu zamieszkania jest silnie skorelowana z zagrożeniem, jakie odczuwają ankietowani w związku z zanieczyszczeniem powietrza ($r=0,65$) i wody pitnej ($r=0,53$) na tym terenie, także degradacją lasów, łąk, terenów zielonych ($r=0,49$), zanieczyszczeniem rzek, jezior i innych zbiorników wodnych ($r=0,45$) oraz uciążliwym hałasem ($r=0,47$).

Zagrożenia te ujawniły się w odpowiedziach na pytanie o to, jakie komponenty środowiska, w którym ankietowani żyją na co dzień, są źródłem ich obaw i niepokojów.

Tabela 4

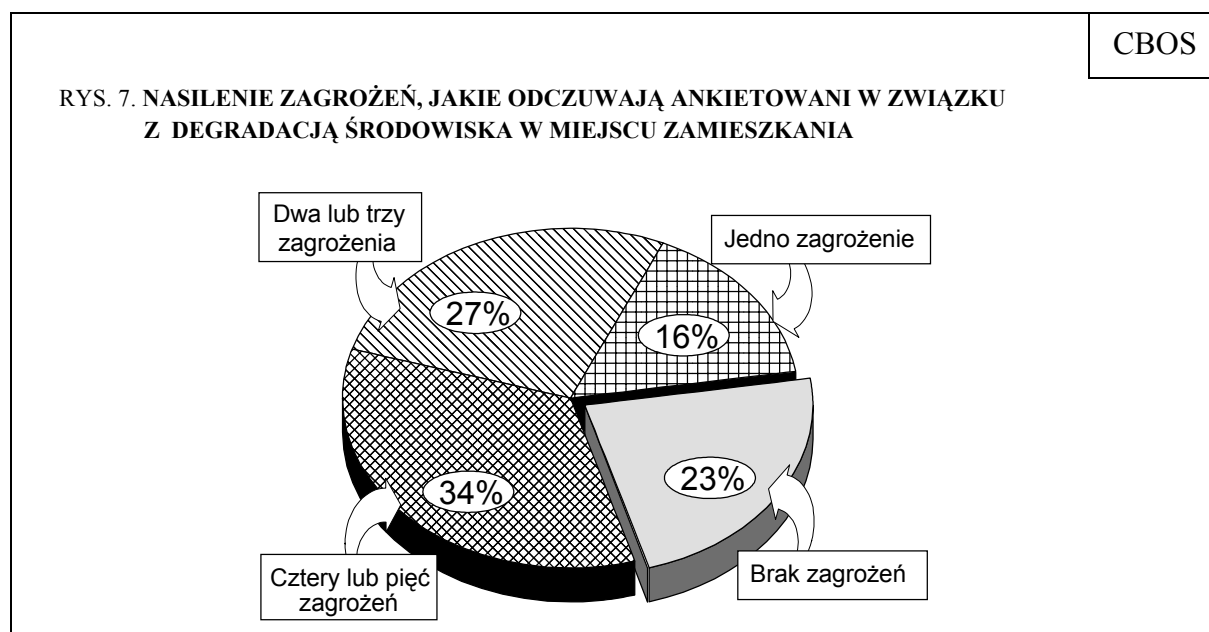
Czy niepokoi Pana(ią) najbliższe środowisko, w którym żyje Pan(i) na co dzień, czy też nie? Czy powodem Pana(i) obaw i niepokoju jest/są:	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- stan wód w rzekach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych w Pana(i) miejscu zamieszkania i okolicy	66 (25)	32 (7)	2
- stan lasów, łąk, terenów zielonych w Pana(i) miejscu zamieszkania i okolicy	48 (16)	50 (10)	2
- produkty spożywcze, które Pan(i) kupuje w sklepie lub u producentów, ich skład, proces przetwarzania itp.	46 (11)	50 (8)	4
- czystość powietrza w okolicy, w której Pan(i) mieszka	43 (19)	55 (12)	2
- woda pitna z kranu w Pana(i) mieszkaniu, w studni, z której Pan(i) korzysta na co dzień	42 (18)	56 (17)	2
- środki czystości używane w gospodarstwie domowym, ich skład, stopień szkodliwości dla środowiska	41 (8)	53 (8)	6
- uciążliwy hałas	41 (18)	58 (18)	1

W nawiasach podano skrajne odpowiedzi: „zdecydowanie tak” i „zdecydowanie nie”.

Większość Polaków (66%) jest zaniepokojona zanieczyszczeniem wód w rzekach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych znajdujących się na terenie lub w pobliżu ich miejsca zamieszkania. Źródłem obaw niemal połowy ankietowanych (48%) jest również stan okolicznych lasów, łąk, terenów zielonych. Ponad dwie piąte obawia się skażonego powietrza (43%), zanieczyszczonej wody pitnej (42%) oraz uciążliwego hałasu (41%).

Do tego wykazu plag ekologicznych w miejscu zamieszkania dochodzą niepokoje o skażenie żywności, które wyraża prawie połowa ankietowanych (46%), oraz o szkodliwość środków czystości stosowanych w gospodarstwie domowym (41%).

Zliczenie pięciu podstawowych zagrożeń wynikających bezpośrednio ze stanu środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania ankietowanych⁵ ukazuje nam skalę postrzeganych przez nich zagrożeń.

Tylko niespełna jedna czwarta Polaków żyje spokojnie, bez obaw o stan środowiska, a więc i swojego zdrowia. Co szósty respondent sygnalizuje jedno zagrożenie, ponad jedna czwarta społeczeństwa wymienia już dwa lub trzy z nich, a jedna trzecia - cztery lub pięć.

Nagromadzenie się zagrożeń zależy przede wszystkim od wielkości miejscowości, w której ankietowani mieszkają - im jest większa, bardziej zurbanizowana, tym więcej mieszkańców wskazuje na występowanie czterech lub pięciu zagrożeń i tym mniej jest wśród nich osób, które nie mają w ogóle tego rodzaju obaw⁶.

⁵ Pomijamy tutaj zagrożenia związane z produktami żywnościowymi oraz środkami czystości, które w mniejszym stopniu mają wymiar lokalny.

⁶ Znacznie większe niż wśród innych zaniepokojenie stanem środowiska, jakie odnotowujemy u ludzi lepiej wykształconych, wiąże się zarówno z tym, że częściej mieszkają oni w dużych miastach, których środowiska są bardziej zdegradowane, jak i z tym, że z racji wykształcenia mają na ogół większą wiedzę na temat ekologii.

Tabela 5

Nasilenie zagrożeń, jakie odczuwają ankietowani w związku z degradacją środowiska w swoim miejscu zamieszkania	Miejsce zamieszkania				
	Wieś	Miasto o liczbie mieszkańców:			
		do 20 tys.	20-100 tys.	101-500 tys.	ponad 500 tys.
	w procentach				
Brak zagrożeń	36	27	21	9	4
Jedno zagrożenie	20	25	16	6	7
Dwa lub trzy zagrożenia	25	28	29	27	25
Cztery lub pięć zagrożeń	19	19	34	59	64

Maksymalną kumulację zagrożeń (4 lub 5) odnotowujemy u większości mieszkańców wielkich aglomeracji i dużych miast. Znacznie rzadziej (34%) odczuwają takie nasilenie zagrożeń badani mieszkający w miastach średniej wielkości. Zdecydowanie najlepsza sytuacja ekologiczna jest natomiast w miasteczkach i na wsiach, gdzie niespełna jedna piąta mieszkańców odczuwa cztery lub pięć zagrożeń. Warto dodatkowo podkreślić, że więcej niż co trzeci mieszkaniec wsi nie odczuwa żadnych zagrożeń w związku ze stanem środowiska naturalnego w swoim miejscu zamieszkania. Wiąże się to niewątpliwie z rzeczywiście mniejszym skażeniem środowiska naturalnego na wsi niż miastach⁷, jednak w pewnym stopniu ocena taka wynika także z mniejszego uwrażliwienia ludności wiejskiej na problemy ekologiczne. Szczególnie wyraźne jest to w grupie rolników, wśród których co drugi nie odczuwa żadnego zagrożenia w związku ze stanem środowiska w swoim miejscu zamieszkania. Rolnicy znacznie rzadziej niż inni mieszkańcy wsi i miast wyrażają zaniepokojenie zanieczyszczeniem wód w rzekach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych w swojej okolicy (34%), jakością wody pitnej (21%), a także stanem lasów i łąk (13%), skażeniem powietrza (10%) i uciążliwym hałasem (8%).

Ogólnie jednak obraz zagrożeń, jakie ankietowani odczuwają w związku z degradacją środowiska w ich miejscu zamieszkania, zależy przede wszystkim od wielkości miejscowości, w której żyją - im jest większa, bardziej zurbanizowana, tym więcej mieszkańców zgłasza

⁷ Zob. „Stan środowiska w Polsce”, op.cit., s. 153-157.

zaniepokojenie zanieczyszczeniem wód w okolicznych rzekach, jeziorach i innych zbiornikach, stanem lasów, łąk i terenów zielonych, zanieczyszczeniem powietrza i wody pitnej, a także uciążliwym hałasem.

Tabela 6

Zagrożenia spowodowane:	Wieś	Miasto o liczbie mieszkańców:			
		do 20 tys.	20 - 100 tys.	101 - 500 tys.	ponad 500 tys.
Odsetki ankietowanych odczuwających zagrożenia (na 100 mieszkańców danego typu miejscowości)					
- zanieczyszczeniem wód w rzekach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych	50	61	68	83	89
- stanem lasów, łąk, terenów zielonych	38	36	47	68	64
- zanieczyszczeniem powietrza	28	27	42	67	72
- zanieczyszczeniem wody pitnej	27	26	41	65	70
- uciążliwym hałasem	19	25	48	68	76

★

★

★

Zaniepokojenie społeczeństwa stanem środowiska naturalnego w kraju wyraźnie maleje. Stopniowo umacnia się też przekonanie, że w Polsce następuje poprawa w dziedzinie ochrony środowiska. Coraz mniej krytyczne są także opinie o stanie środowiska w miejscu zamieszkania ankietowanych. Są to symptomy pewnego uspokojenia „sumienia ekologicznego” Polaków. Znajdują one usprawiedliwienie w rzeczywistych, odnotowanych przez ekologów, oznakach poprawy jakości środowiska w Polsce, a co najmniej zahamowania tempa jego degradacji. Stan środowiska nadal jednak jest alarmujący.

Mimo odnotowanych zmian na lepsze, większość Polaków wyraża znaczne obawy o środowisko naturalne w kraju, a ponad jedna trzecia uważa, że ich miejscowość znajduje się w okolicy o szczególnie zatrutym środowisku. Większość badanych jest zaniepokojona zanieczyszczeniem wód w rzekach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych znajdujących się w pobliżu ich miejsca zamieszkania. Źródłem obaw prawie połowy respondentów jest również stan okolicznych lasów, łąk, terenów zielonych. Ponad dwie piąte niepokoi się skażonym powietrzem, zanieczyszczoną wodą pitną oraz uciążliwym hałasem. Jedynie mniej niż co czwarty Polak żyje spokojnie, bez żadnych obaw o stan środowiska w swoim miejscu zamieszkania.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. W jakim stopniu stan środowiska naturalnego w naszym kraju jest powodem Pana(i) obaw i niepokoju? 1 - W dużym; 2 - W niewielkim lub żadnym

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	58	36	5	1055
Płeć				
Mężczyźni	57	40	3	500
Kobiety	60	33	7	555
Wiek				
18-24 lat	67	29	5	151
25-34	61	37	2	186
35-44	64	31	6	192
45-54	56	41	3	227
55-64	52	42	6	127
65 lat i więcej	51	38	12	172
Miejsce zamieszkania				
Wieś	53	40	7	396
Miasto do 20 tys.	54	42	4	134
20 - 100 tys.	52	41	7	210
101 - 500 tys.	68	28	3	184
501 tys.i więcej mieszk.	76	20	4	129
Wykształcenie				
Podstawowe	52	40	8	306
Zasadnicze zawodowe	58	38	4	286
Średnie	59	35	6	368
Wyższe	74	26	0	95
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	81	19	0	76
Prac.umysł.niż.szczebła	53	43	4	96
Pracownicy fiz.- umysł.	60	38	2	78
Robotnicy wykwalifikowani	65	34	2	124
Robotnicy niewykwalifik.	67	30	3	45
Rolnicy	57	38	5	48
Pracujący na własny rach.	62	37	1	48
Bierni zawodowo				
Renciści	45	45	10	130
Emeryci	52	40	8	184
Uczniowie i studenci	67	30	2	56
Bezrobotni	61	30	9	114
Gospodynie domowe i inni	49	42	9	53
Pracuje w:				
sferze budżetowej	61	36	3	102
sekt. państw.,publicznym	60	38	2	106
sp. właśc. pryw. i państwa	65	35	1	111
sekt. pryw. poza rolnict.	65	33	2	173
prywatnym gosp. rolnym	54	39	8	56
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	56	36	8	168
276 - 399	58	38	3	133
400 - 549	57	39	5	230
550 - 799	56	41	3	160
Powyżej 799 zł	69	28	4	144
Ocena własnych war. mater.				
Dobre	56	41	4	203
Średnie	61	35	5	498
Złe	56	36	8	351
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	60	39	0	68
Raz w tygodniu	56	37	7	568
1-2 razy w miesiącu	58	38	4	138
Kilka razy w roku	59	36	5	190
W ogóle nie uczestniczy	70	26	4	90
Poglądy polityczne				
Lewica	64	33	3	265
Centrum	59	40	1	278
Prawica	55	40	5	263
Trudno powiedzieć	55	31	13	250

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, z ochroną środowiska w naszym kraju jest lepiej, tak samo czy też gorzej niż pięć lat temu?

(%)

	Lepiej	Tak samo	Gorzej	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	22	19	7	1054
Płeć					
Mężczyźni	59	22	13	6	499
Kobiety	46	21	24	9	555
Wiek					
18-24 lat	51	22	23	3	151
25-34	61	19	11	9	186
35-44	57	18	18	6	192
45-54	54	17	23	6	226
55-64	43	33	17	7	127
65 lat i więcej	42	25	20	13	172
Miejsce zamieszkania					
Wieś	50	21	21	9	395
Miasto do 20 tys.	64	19	10	6	134
20 - 100 tys.	45	27	18	10	210
101 - 500 tys.	52	23	19	6	184
501 tys.i więcej mieszk.	58	16	23	3	129
Wykształcenie					
Podstawowe	42	27	21	10	304
Zasadnicze zawodowe	53	20	17	9	286
Średnie	55	20	20	5	368
Wyższe	69	14	12	5	95
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	66	17	12	6	76
Prac.umysł.niż.szczebła	53	19	26	2	96
Pracownicy fiz.-umysł.	66	21	9	5	78
Robotnicy wykwalifikowani	67	12	14	8	124
Robotnicy niewykwalifik.	55	28	12	5	45
Rolnicy	45	23	22	10	46
Pracujący na własny rach.	62	20	13	6	48
Bierni zawodowo					
Renciści	42	18	28	12	130
Emeryci	45	29	16	10	184
Uczniowie i studenci	48	25	27	0	56
Bezrobotni	43	22	25	10	114
Gospodynie domowe i inni	47	28	18	7	53
Pracuje w:					
sferze budżetowej	64	10	22	4	102
sekt. państw.,publicznym	66	19	11	3	106
sp. własc. pryw. i państwa	61	21	15	4	111
sekt. pryw. poza rolnict.	57	20	14	9	172
prywatnym gosp. rolnym	43	34	16	7	56
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	43	25	22	10	168
276 - 399	52	22	19	6	133
400 - 549	54	21	18	8	228
550 - 799	58	16	20	6	160
Powyżej 799 zł	63	22	11	4	144
Ocena własnych war. mater.					
Dobre	67	18	12	4	203
Średnie	55	22	16	7	497
Złe	40	23	26	11	351
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	46	25	26	3	68
Raz w tygodniu	51	21	19	9	568
1-2 razy w miesiącu	57	19	19	5	136
Kilka razy w roku	53	24	17	6	190
W ogóle nie uczestniczy	56	23	15	6	90
Poglądy polityczne					
Lewica	56	20	18	6	264
Centrum	51	25	20	4	278
Prawica	62	18	15	4	263
Trudno powiedzieć	39	24	21	16	250

Tabela 3. Czy Pana(i) miejscowość leży na terenie, który zaliczył(a)by Pan(i) do obszarów o szczególnie zatrutym środowisku?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	20	45	19	2	1055
Płeć						
Mężczyźni	13	18	45	22	1	500
Kobiety	16	22	44	15	3	555
Wiek						
18-24 lat	6	18	52	23	1	151
25-34	15	17	45	22	1	186
35-44	21	21	40	15	2	192
45-54	16	21	47	15	1	227
55-64	16	24	36	20	4	127
65 lat i więcej	11	21	46	17	4	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	5	12	52	29	2	396
Miasto do 20 tys.	3	10	55	30	3	134
20 - 100 tys.	12	22	51	12	3	210
101 - 500 tys.	36	27	29	6	2	184
501 tys.i więcej mieszk.	29	41	24	4	1	129
Wykształcenie						
Podstawowe	9	21	47	21	3	306
Zasadnicze zawodowe	17	16	42	23	2	286
Średnie	16	21	45	16	2	368
Wyższe	22	27	41	8	2	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	32	21	43	3	1	76
Prac. umysł.niż.szczebla	7	26	55	9	2	96
Pracownicy fiz.- umysł	14	24	43	16	3	78
Robotnicy wykwalifikowani	23	13	46	17	1	124
Robotnicy niewykwalifik.	18	23	46	13	0	45
Rolnicy	3	8	37	49	2	48
Pracujący na własny rach.	19	24	33	22	2	48
Bierni zawodowo						
Renciści	4	22	50	21	3	130
Emeryci	14	22	44	16	3	184
Uczniowie i studenci	11	13	55	21	0	56
Bezrobotni	13	21	37	26	4	114
Gospodynie domowe i inni	20	20	36	22	2	53
Pracuje w:						
sferze budżetowej	15	23	53	6	3	102
sekt. państw., publicznym	24	18	40	17	2	106
sp. właśc. pryw. i państwa	23	20	42	11	3	111
sekt. pryw. poza rolnict.	15	23	43	18	1	173
prywatnym gosp. rolnym	5	5	41	47	2	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	8	16	47	26	3	168
276 - 399	11	14	56	17	3	133
400 - 549	13	20	56	20	1	230
550 - 799	13	26	48	11	2	160
Powyżej 799 zł	25	27	36	10	2	144
Ocena własnych war. mater.						
Dobre	13	22	48	15	1	203
Średnie	13	19	45	21	2	498
Złe	17	20	42	18	4	351
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	21	16	47	15	1	68
Raz w tygodniu	10	18	49	20	3	568
1-2 razy w miesiącu	12	20	39	26	2	138
Kilka razy w roku	22	22	41	13	2	190
W ogóle nie uczestniczy	27	32	29	11	2	90
Poglądy polityczne						
Lewica	16	22	44	17	1	265
Centrum	11	22	48	17	1	278
Prawica	14	18	44	21	3	263
Trudno powiedzieć	17	19	41	19	3	250

Tabela 4. Czy niepokoi Pana(ią) najbliższe środowisko, w którym żyje Pan(i) na co dzień, czy też nie? Czy powodem Pana(i) obaw i niepokoju jest stan wód w rzekach, jeziorach i innych zbiornikach wodnych w Pana(i) miejscu zamieszkania i okolicy?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	25	41	25	7	3	1055
Płeć						
Mężczyźni	25	39	27	7	2	500
Kobiety	24	43	23	6	3	555
Wiek						
18-24 lat	30	42	21	7	0	151
25-34	25	40	27	7	1	186
35-44	24	48	18	7	3	192
45-54	31	37	26	4	2	227
55-64	18	39	30	10	3	127
65 lat i więcej	17	40	29	7	6	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	13	37	34	13	3	396
Miasto do 20 tys.	11	50	30	9	0	134
20 - 100 tys.	28	40	25	5	3	210
101 - 500 tys.	40	43	15	0	2	184
501 tys.i więcej mieszk.	49	40	7	0	4	129
Wykształcenie						
Podstawowe	20	36	31	11	3	306
Zasadnicze zawodowe	24	40	27	6	2	286
Średnie	26	44	21	6	3	368
Wyższe	36	48	15	1	0	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	37	50	9	2	1	76
Prac. umysł. niż. szczebla	24	45	23	7	1	96
Pracownicy fiz. - umysł.	31	45	20	2	3	78
Robotnicy wykwalifikowani	30	37	26	6	1	124
Robotnicy niewykwalifik.	32	40	22	4	1	45
Rolnicy	10	24	43	18	4	48
Pracujący na własny rach.	30	43	26	2	0	48
Bierni zawodowo						
Renciści	16	43	32	7	2	130
Emeryci	19	41	27	8	6	184
Uczniowie i studenci	36	40	14	9	0	56
Bezrobotni	21	37	28	10	5	114
Gospodynie domowe i inni	28	42	25	5	0	53
Pracuje w:						
sferze budżetowej	32	45	19	3	2	102
sekt. państw., publicznym	26	38	30	6	0	106
sp. właśc. pryw. i państwa	32	51	12	5	1	111
sekt. pryw. poza rolnict.	32	42	21	4	1	173
prywatnym gosp. rolnym	11	25	39	21	4	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	19	32	33	13	2	168
276 - 399	20	40	28	7	4	133
400 - 549	21	46	23	8	3	230
550 - 799	28	42	24	3	2	160
Powyżej 799 zł	36	45	17	2	0	144
Ocena własnych war. mater.						
Dobre	27	43	26	4	0	203
Średnie	21	44	24	8	3	498
Złe	29	35	26	7	3	351
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	25	35	31	7	2	68
Raz w tygodniu	21	41	27	8	3	568
1-2 razy w miesiącu	24	39	24	10	3	138
Kilka razy w roku	29	43	21	4	2	190
W ogóle nie uczestniczy	40	42	16	0	3	90
Poglądy polityczne						
Lewica	31	43	19	6	1	265
Centrum	23	45	26	5	2	278
Prawica	23	36	30	9	2	263
Trudno powiedzieć	22	39	26	8	6	250

Tabela 5. Czy niepokoi Pana(ią) najbliższe środowisko, w którym żyje Pan(i) na co dzień, czy też nie? Czy powodem Pana(i) obaw i niepokoju jest stan lasów, łąk, terenów zielonych w Pana(i) miejscu zamieszkania i okolicy?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	32	40	10	2	1054
Płeć						
Mężczyźni	17	28	42	12	1	500
Kobiety	15	36	38	8	3	554
Wiek						
18-24 lat	9	35	42	13	0	151
25-34	17	24	48	11	0	186
35-44	15	44	31	7	2	192
45-54	19	35	36	7	3	227
55-64	19	26	42	13	1	126
65 lat i więcej	15	25	42	10	7	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	11	27	44	17	1	396
Miasto do 20 tys.	5	31	49	13	1	134
20 - 100 tys.	14	33	42	7	4	210
101 - 500 tys.	30	38	29	2	1	184
501 tys. i więcej mieszk.	25	38	28	1	6	129
Wykształcenie						
Podstawowe	13	30	40	13	4	305
Zasadnicze zawodowe	17	27	45	10	2	286
Średnie	16	36	38	8	2	368
Wyższe	23	39	32	4	2	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	31	38	24	6	2	76
Prac. umysł. niż. szczebla	9	43	38	8	2	96
Pracownicy fiz. - umysł	12	44	41	2	0	78
Robotnicy wykwalifikowani	23	29	39	9	0	124
Robotnicy niewykwalifik.	20	23	41	7	9	45
Rolnicy	4	9	67	20	0	48
Pracujący na własny rach.	17	38	32	10	3	48
Bierni zawodowo						
Renciści	10	35	43	10	2	130
Emeryci	16	27	40	10	6	184
Uczniowie i studenci	10	35	40	16	0	56
Bezrobotni	17	29	38	13	2	114
Gospodynie domowe i inni	21	28	42	7	2	53
Pracuje w:						
sferze budżetowej	19	40	37	3	1	102
sekt. państw., publicznym	20	31	39	9	1	106
sp. właśc. pryw. i państwa	21	42	31	4	1	110
sekt. pryw. poza rolnict.	15	35	38	10	2	173
prywatnym gosp. rolnym	12	14	51	22	0	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	10	28	45	15	2	168
276 - 399	11	31	46	9	3	133
400 - 549	17	30	41	9	3	229
550 - 799	18	39	35	6	2	160
Powyżej 799 zł	22	37	35	4	2	144
Ocena własnych war. mater.						
Dobre	16	35	40	8	1	203
Średnie	12	33	41	11	3	498
Złe	22	29	37	8	3	350
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	22	32	35	11	0	68
Raz w tygodniu	15	28	44	11	3	567
1-2 razy w miesiącu	14	32	39	12	3	138
Kilka razy w roku	15	40	37	6	2	190
W ogóle nie uczestniczy	27	37	28	5	3	90
Poglądy polityczne						
Lewica	21	37	34	8	0	265
Centrum	14	32	44	7	2	278
Prawica	13	28	42	14	3	263
Trudno powiedzieć	16	30	39	10	5	249

Tabela 6. Czy niepokoi Pana(ią) najbliższe środowisko, w którym żyje Pan(i) na co dzień, czy też nie? Czy powodem Pana(i) obaw i niepokoju jest **czystość powietrza w okolicy, w której Pan(i) mieszka?**

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	25	43	12	2	1055
Płeć						
Mężczyźni	19	20	46	14	2	500
Kobiety	18	29	40	11	2	555
Wiek						
18-24 lat	10	22	53	16	0	151
25-34	20	20	46	14	0	186
35-44	20	32	34	12	2	192
45-54	21	28	41	9	1	227
55-64	23	21	40	16	1	127
65 lat i więcej	16	22	46	10	5	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	10	18	47	22	2	396
Miasto do 20 tys.	5	22	55	17	1	134
20 - 100 tys.	18	24	48	7	3	210
101 - 500 tys.	31	36	31	1	1	184
501 tys.i więcej mieszk.	41	31	26	2	0	129
Wykształcenie						
Podstawowe	14	25	44	15	3	306
Zasadnicze zawodowe	23	20	42	14	1	286
Średnie	18	27	44	10	1	368
Wyższe	24	33	39	4	0	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	29	28	39	5	0	76
Prac. umysł. niż. szczebla	13	31	45	10	1	96
Pracownicy fiz. - umysł	24	30	40	6	0	78
Robotnicy wykwalifikowani	27	20	42	10	1	124
Robotnicy niewykwalifik.	23	29	34	14	0	45
Rolnicy	3	7	58	32	0	48
Pracujący na własny rach.	10	36	35	16	3	48
Bierni zawodowo						
Renciści	10	32	45	10	3	130
Emeryci	20	20	44	12	4	184
Uczniowie i studenci	13	10	64	14	0	56
Bezrobotni	23	23	37	16	1	114
Gospodynie domowe i inni	17	31	36	16	0	53
Pracuje w:						
sferze budżetowej	24	25	43	6	1	102
sekt. państw., publicznym	23	24	42	12	0	106
sp. właśc. pryw. i państwa	26	32	33	8	0	111
sekt. pryw. poza rolnict.	18	27	42	11	2	173
prywatnym gosp. rolnym	7	5	58	30	0	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	13	20	47	19	1	168
276 - 399	13	23	52	10	3	133
400 - 549	18	26	41	13	2	230
550 - 799	23	26	43	6	1	160
Powyżej 799 zł	30	27	39	5	0	144
Ocena własnych war. mater.						
Dobre	16	32	44	8	1	203
Średnie	16	26	43	14	2	498
Złe	24	19	42	12	2	351
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	25	17	49	10	0	68
Raz w tygodniu	14	23	48	14	2	568
1-2 razy w miesiącu	16	27	40	16	0	138
Kilka razy w roku	25	30	35	10	0	190
W ogóle nie uczestniczy	36	24	32	4	3	90
Poglądy polityczne						
Lewica	24	24	43	9	0	265
Centrum	17	23	46	12	2	278
Prawica	16	24	42	16	2	263
Trudno powiedzieć	18	29	40	12	2	250

Tabela 7. Czy niepokoi Pana(ią) najbliższe środowisko, w którym żyje Pan(i) na co dzień, czy też nie? Czy powodem Pana(i) obaw i niepokoju jest woda pitna z kranu w Pana(i) mieszkaniu, w studni, z której Pan(i) korzysta na co dzień?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	23	39	17	2	1055
Płeć						
Mężczyźni	18	23	39	18	2	500
Kobiety	19	24	40	16	2	555
Wiek						
18-24 lat	15	21	41	21	2	151
25-34	18	24	44	15	0	186
35-44	22	29	31	16	3	192
45-54	23	23	38	13	2	227
55-64	18	21	40	21	1	127
65 lat i więcej	12	22	44	19	2	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	6	22	45	27	1	396
Miasto do 20 tys.	7	20	47	26	0	134
20 - 100 tys.	17	24	45	11	4	210
101 - 500 tys.	40	25	29	5	1	184
501 tys.i więcej mieszk.	41	28	21	6	4	129
Wykształcenie						
Podstawowe	13	20	46	20	1	306
Zasadnicze zawodowe	18	24	37	18	3	286
Średnie	20	25	38	15	1	368
Wyższe	29	30	29	11	1	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	34	22	29	13	2	76
Prac. umysł. niż. szczebla	16	33	35	15	1	96
Pracownicy fiz.- umysł.	23	22	39	14	1	78
Robotnicy wykwalifikowani	25	22	33	16	4	124
Robotnicy niewykwalifik.	24	17	39	18	2	45
Rolnicy	4	17	47	33	0	48
Pracujący na własny rach.	29	23	34	11	3	48
Bierni zawodowo						
Renciści	9	27	49	15	1	130
Emeryci	16	21	41	19	2	184
Uczniowie i studenci	26	9	41	24	0	56
Bezrobotni	13	31	37	17	2	114
Gospodynie domowe i inni	13	23	50	12	2	53
Pracuje w:						
sferze budżetowej	20	29	31	17	3	102
sekt. państw., publicznym	28	11	39	22	0	106
sp. właśc. pryw. i państwa	29	25	27	15	4	111
sekt. pryw. poza rolnict.	23	25	41	10	2	173
prywatnym gosp. rolnym	4	25	38	33	0	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	17	25	39	19	0	168
276 - 399	7	24	51	13	4	133
400 - 549	15	21	44	19	1	230
550 - 799	24	29	33	11	3	160
Powyżej 799 zł	25	22	38	14	1	144
Ocena własnych war. mater.						
Dobre	21	23	40	16	0	203
Średnie	16	24	41	17	2	498
Złe	20	23	37	18	2	351
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	15	13	48	24	0	68
Raz w tygodniu	15	24	42	17	2	568
1-2 razy w miesiącu	17	20	40	21	2	138
Kilka razy w roku	25	25	33	15	2	190
W ogóle nie uczestniczy	28	30	29	12	1	90
Poglądy polityczne						
Lewica	21	23	40	15	0	265
Centrum	21	18	44	15	2	278
Prawica	19	21	37	21	2	263
Trudno powiedzieć	12	32	36	17	3	250

Tabela 8. Czy niepokoi Pana(ią) najbliższe środowisko, w którym żyje Pan(i) na co dzień, czy też nie? Czy powodem Pana(i) obaw i niepokoju jest **uciążliwy hałas**?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	18	23	39	18	1	1054
Płeć						
Mężczyźni	19	23	39	18	1	500
Kobiety	17	24	39	19	1	555
Wiek						
18-24 lat	6	26	44	24	0	151
25-34	14	25	42	18	1	186
35-44	20	25	34	19	2	191
45-54	26	22	36	16	0	227
55-64	24	19	33	23	0	127
65 lat i więcej	16	21	46	13	3	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	8	12	46	34	1	395
Miasto do 20 tys.	8	17	54	21	0	134
20 - 100 tys.	17	31	43	7	3	210
101 - 500 tys.	32	36	28	3	1	184
501 tys.i więcej mieszk.	41	35	14	10	0	129
Wykształcenie						
Podstawowe	15	17	44	22	1	306
Zasadnicze zawodowe	20	19	39	20	1	285
Średnie	17	28	38	16	2	368
Wyższe	23	40	28	9	0	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	30	32	33	5	0	76
Prac. umysł. niż. szczebla	11	28	43	17	1	96
Pracownicy fiz.- umysł.	15	25	49	11	0	78
Robotnicy wykwalifikowani	25	23	36	15	2	124
Robotnicy niewykwalifik.	32	12	33	23	0	45
Rolnicy	5	3	44	48	0	48
Pracujący na własny rach.	18	22	37	20	3	48
Bierni zawodowo						
Renciści	12	28	43	16	1	130
Emeryci	19	21	43	14	3	184
Uczniowie i studenci	9	33	34	25	0	56
Bezrobotni	20	20	33	26	1	114
Gospodynie domowe i inni	15	24	37	25	0	53
Pracuje w:						
sferze budżetowej	21	22	45	11	1	102
sekt. państw., publicznym	21	30	30	19	0	105
sp. właśc. pryw. i państwa	24	26	37	11	2	111
sekt. pryw. poza rolnict.	22	20	40	17	1	173
prywatnym gosp. rolnym	6	5	43	45	0	56
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	15	20	44	22	0	168
276 - 399	11	25	51	12	1	133
400 - 549	17	21	40	21	1	230
550 - 799	22	30	33	14	1	160
Powyżej 799 zł	28	26	33	12	2	144
Ocena własnych war. mater.						
Dobre	18	27	35	20	0	203
Średnie	14	27	40	18	2	497
Złe	23	16	41	19	1	351
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	14	20	35	27	4	68
Raz w tygodniu	15	22	43	18	1	567
1-2 razy w miesiącu	19	19	40	22	0	138
Kilka razy w roku	20	31	33	16	0	190
W ogóle nie uczestniczy	33	22	32	10	3	90
Poglądy polityczne						
Lewica	21	20	41	18	1	265
Centrum	18	20	42	18	1	277
Prawica	15	28	35	20	1	263
Trudno powiedzieć	18	25	38	17	2	250